

ازدواج کودکان در فقه و حقوق ایران

مؤلف:

فاطمه یعقوبی جویباری

www.ketab.ir

شابک	978-622-02-0387-2
شماره کتابشناسی ملی	۵۶۶۱۲۸۳
عنوان و نام پدیدآور	ازدواج کودکان در فقه و حقوق ایران / مولف فاطمه یعقوبی جویباری.
مشخصات نشر	گرگان: انتشارات نوروزی، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۰۷ ص.
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۰۲-۱۰۷؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	ازدواج کودکان -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	Child marriage -- Law and legislation -- Iran
رده بندی دیویی	۵۵۰۱۶/۳۴۶
رده بندی کنتره	۱۳۹۸۵۴۲KMH / الف ۴۷
سرشناسه	توبی جویباری، فاطمه، ۱۳۷۱-
وضعیت فهرست نویسی	فیا

ازدواج کودکان در فقه و حقوق ایران

مؤلف: فاطمه یعقوبی جویباری

صفحه آرا: حسن عموزاد مهدیرجی

طراح جلد: بهاره عزت تبار

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری: ۱۰۷ ص

قطع: وزیری

شمارگان: ۱۰۰۰

شماره شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۲-۰۳۸۷-۲

چاپ و نشر: نوروزی-۰۱۷۳۲۲۴۲۲۵۸

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

حق چاپ برای نویسنده محفوظ می باشد.

نشانی: گلستان، گرگان، خیابان شهید بهشتی، بازار رضا(ع)، ۰۱۷-۳۲۲۴۲۲۵۸

دورنگار: ۰۱۷-۳۲۲۲۰۰۴۷ آدرس الکترونیکی: Entesharate.noruzi@gmail

سایت انتشارات: www.Entesharate-noruzi.com

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار
۱۱	فصل اول: تعاریف و مبانی «ازدواج»
۱۲	مفهوم کودک در لغت
۱۳	مفهوم کودک در فقه
۱۴	مفهوم کودک در حقوق
۲۱	کم سنی از دیدگاه قرآن
۲۴	تعریف ازدواج در لغت
۲۴	نکاح در لغت
۲۴	منظور از ازدواج
۲۶	معنا و مفهوم «عقد»
۲۸	احکام عقد
۲۸	شرایط عقد
۲۹	مفهوم ازدواج زود هنگام
۳۰	قیمت
۳۲	ولی
۳۳	فصل دوم: مبانی ازدواج در اسلام
۳۴	مبانی ازدواج کودکان
۳۵	لزوم رشد در ازدواج
۳۶	ترویج پیش از سن ازدواج
۳۸	ازدواج دختران نابالغ در حقوق
۴۰	فرق اذن و اجازه
۴۲	ارکان ازدواج دائم

۴۲	ارکان ازدواج در امامیه
۴۲	ارکان ازدواج موقت
۴۳	شرایط ازدواج
۴۳	شرط در لغت
۴۴	شرط در اصطلاح منطقیون
۴۴	شرایط عقد ازدواج در امامیه
۴۵	«ولی» در نکاح
۴۵	ولی در لغت
۴۵	ولایت در عقد ازدواج
۴۶	شرایط ازدواج موقت
۴۶	متعہ حرام
۴۷	متعہ کراهت
۴۸	احکام زوجه در ازدواج موقت
۴۹	فصل سوم: آثار و علل ازدواج زودهنگام کودکان
۵۰	علل ازدواج زودهنگام کودکان
۵۰	عوامل اجتماعی و فرهنگی
۵۱	تبعیض (ناابرابری جنسیتی)
۵۱	فقر اقتصادی
۵۲	آثار سوء ازدواج زودهنگام بر سلامت کودکان
۵۷	فصل چهارم: نقش ولایت در ازدواج کودکان
۵۸	ولایت عقد
۶۱	اجازه ولی در عقد نکاح بر اساس حقوق و فقه ایران
۶۷	تبعیت قانون مدنی از نظریه تشریک در ولایت
۷۰	سقوط اجازه ولی در صورت ممانعت غیرموجه

۷۲.....	ترتیب ازدواج دختر در صورت ممانعت ولی
۷۵.....	سقوط اجازه ولی در صورت محجوریت یا عدم دسترسی به او
۷۶.....	ولایت و مصلحت در ازدواج کودکان
۸۵.....	ضمانت اجرای شرایط ازدواج کودکان
۹۰.....	حق ازدواج کودکان در فقه
۹۳.....	حق ازدواج کودکان در حقوق موضوعه
۹۷.....	سازوکارهای فقهی ممانعت از ازدواج زود هنگام کودکان
۹۹.....	سازوکارهای حقوقی ممانعت از ازدواج زود هنگام کودکان
۱۰۰.....	جمع بندی
۱۰۳.....	فهرست منابع

پیشگفتار

ازدواج از جمله پدیده‌های مهم اجتماعی است که نقش بسیار حساسی بر تمامی ابعاد زندگی انسان دارد و داشتن آمادگی لازم از نظر جسمی، روانی و اجتماعی برای آن ضروری است. به همین دلیل در قوانین حقوقی بسیاری از کشورهای جهان حداقل سنی برای آن در نظر گرفته شده است. با وجود اینکه ازدواج زودرس در طی ۳۰ سال گذشته کاهش یافته، اما هنوز در بسیاری از کشورها بخصوص در مناطق روستایی، معمول و امری عادی است. با وجود این که بیشتر کشورها حداقل سن قانونی برای ازدواج را ۱۸ سال اعلام کرده‌اند، پیش‌بینی می‌شود بیش از ۱۰۰ میلیون دختر در دهه آینده ازدواج زودرس داشته باشند.

هدفی که اسلام برای ازدواج ترسیم می‌نماید، در درجه عالی آن رسیدن به آرامش و کمک به یکدیگر در سنتی و دشواری‌های زندگی است. این پیمان آسمانی سبب ادامه حیات جامعه می‌شود و در نهایت سبب فروکش کردن غریزه جنسی می‌شود. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِيَتَفَكَّرُونَ»؛ و از نشانه‌های او اینکه از (نوع) خودتان همسرانی برای شما آفرید تا بدان‌ها آرام‌گیرید و میانتان دوستی و رحمت نهاد. آری، در این (نعمت) برای مردمی که می‌اندیشند حطة نشانه‌هایی است.

از آنجاکه خانواده نقش به‌سزایی در حیات اجتماعی و تربیتی انسان دارد و از سوی دیگر رسیدن به جامعه آرمانی در گرو تشکیل خانواده‌هاست، سن ازدواج، سلامت روانی و جسمی و آمادگی برای تشکیل زندگی مشترک، مهم‌ترین ویژگی‌های لازم برای تشکیل یک خانواده است. در مورد تزویج ولانی کودکان نابالغ، برخی از فقها رعایت مصلحت و گروهی عدم وجود مفسده را شرط دانسته‌اند و در صورت رعایت نکردن این شرط گروهی عقد مزبور را باطل و بعضی غیر نافذ دانسته‌اند که پس از رسیدن به سن بلوغ، زوج یا زوجه می‌تواند آن را تنفیذ کنند. از آنجاکه صغار و مجانین از قدرت اراده امور شخصی و جلب منافع خود ناتوان هستند، در شرع مقدس اسلام برای آنان ولی

و سرپرست تعیین شده است و تصرف ولی در امور مربوط به آنان، مگر در جهت حفظ منافع و مصالح آنها، صحیح نمی‌باشد. بنابراین، با توجه به این امر که تنها جواز تزویج ولایی کودکان، رعایت شرط مصلحت و نبود مفسده است، پرداختن به این موضوع و تبیین ابعاد گوناگون آن از منظر فقهی و حقوقی می‌تواند نقش مهمی در کاهش ازدواج‌های بدون مصلحت کودکان داشته باشد. در این راستا در این کتاب، بررسی آثار و وضعیت ازدواج کودکان در فقه امامیه و حقوق ایران از اهداف مهم کتاب حاضر است.

متأسفانه در انتخاب مطالب چاپ اول کتاب مجبور به گزینش مطالب در خصوص آثار و وضعیت ازدواج کودکان شدیم و به فضل الهی در ادامه ماده‌های دیگر دال بر این موضوع را بررسی و ارائه خواهیم نمود. با این حال سعی نمودیم مفاهیم و مطالب اصلی مدنظر را مطرح و پیگیر آن‌ها باشیم. لذا از خوانندگان عزیز و دانشجویان محترم استدعا داریم که با رهنمودهای ارزشمند خود، بندگی ما را در جهت رفع نقایص احتمالی یاری نمایند تا در چاپ بعدی کتاب مورد استفاده قرار گیرند.

اللَّهُمَّ وَفَّقْنِي لِمَا تُحِبُّ وَتَرْضَى

فاطمه یعقوبی جویباری

بهار ۱۳۹۸